

Søren Klestrup og hans Tid

Af *Niels Fr. Rasmussen*.

Fæstebondens Søn der blev Godsadministrator, men dog ikke glemte Bondens Sag

Født i Klæstrup d. 8/2 1737. Ridefoged paa Herregaarden Refsnæs 1762. Inspektør paa Giesegaard 1766. Gift d. 30/7 1779 med Claudine Marie Neergaard. – Død paa Giesegaard d. 9/4 1801.

I de fleste større landbohistoriske Bøger, baade af ældre og nyere Dato, vil man finde Navnet Søren Klestrup nævnt og som oftest en kort Omtale af de Skrifter, hvormed han i 1782 deltog i den offentlige Debat om Landboreformerne.

Jeg kendte derfor lidt til Søren Klestrup, ogsaa før jeg begyndte at hente min Hjemegns Historie frem af Giesegaards Arkiv, som i meget stort Omfang er afleveret til Landsarkivet i Kbh. – og da jeg har koncentreret mit Arkiv-Arbejde til Tiden omkring Landboreformerne, – netop den Tid Søren Klestrup virkede paa Giesegaard, saa er det naturligt, at han maatte blive en central Skikkelse i det efterhaanden righoldige Materiale, jeg har samlet om Giesegaard Gods' Historie.

Jeg er derfor Historisk Samfunds Bestyrelse taknemlig, fordi man har givet mig Lejlighed til, her i Aarbogen, at fortælle om denne betydelige Mands Liv og Virke, – jeg haaber, at Artiklen vil vise, at han fortjener at mindes.

I første Halvdel af 1700-Tallet boede Bonden Niels Nielsen i en Gaard i Klæstrup, Vokslev Sogn (Jylland). Gaarden

Søren Klæstrup og hans Tid

var Fæste under Herregaarden Pandum. Niels Nielsens første Hustru og hendes Data kendes ikke paa Grund af, at Kirkebøgerne er brændt, men fra Skifteprotokoller ved man, at der i Ægteskabet var Børn.

Søren Klæstrup

Efter sin første Hustrus Død giftede N. N. Klæstrup sig før 1737 med Kirsten Sørensdaughter, hvis Herkomst heller ikke kendes; i dette Ægteskab fødtes 3 Sønner. -- a. Søren Klæstrup født 8/2 1737. -- b. Christen Nielsen Klæstrup f. ca. 1739. -- c. Peder Nielsen Klæstrup f. ca. 1741. Niels Nielsen døde i August 1746, og ganske kort Tid efter hans Død maa Enken have giftet sig med Anders Jensen, der sikkert var fra Egnen. I dette Ægteskab var 2 Børn, en Dreng og en Pige.

Kirsten Sørensdaughter's Søn og Anders Jensens Stedsøn, Søren Nielsen Klæstrup, kom i en Alder af godt 25 Aar til Herregaarden Refsnæs i Komdrup, hvilken Gaard paa dette Tids-

punkt ejedes af Fru Mette Cathrine Bay, fra 1753 Enke efter Hans Fædder, der i 1742 havde købt denne Herregaard. En Undersøgelse af Refsnæs Gods' Skifteprotokol 1730–1814 har vist, at 22/3 1762 optraadte endnu en Anders Andersen Kiær som Skifteforvalter paa „Madame Fædders Vegne“, men den 16/10 1762 og fremover er det stadigvæk „Søren Klestrup paa Refsnæs“, som mødte for Madame Fædder i denne Bestilling, og de i Skifteprotokollen indførte Skifter er præget af hans sikre Haandskrift. Skønt han ialt har indført 26 Skifter i Protokollen, nævner han uprætentøst stadigvæk sig selv som „Søren Klestrup paa Refsnæs“, og kun under 13/9 1764 og 12/12 1764 skriver han henholdsvis „Fogden Søren Klestrup paa Refsnæs“ og „Ridefogden Søren Klestrup paa Refsnæs“.

Hvilken Uddannelse og hvilke Forbindelser, der har været til Stede, for at Fæstebondesønnen Søren Nielsen Klæstrup fra Vokslev kunde bestride og opnaa Stillingen som Ridefoged hos Madame Fædder paa Refsnæs, vides ikke. En Undersøgelse af Aalborg Kathedralskoles Protokol over Disciple 1748–58 har vist, at han i hvert Tilfælde ikke har været Elev i denne Skole.

Sandsynligvis har han nydt en eller anden Form for fri Undervisning, — dette synes at fremgaa af den Motivering, hvormed hans Enke ved sin Død i 1823 har testamenteret Halvdelen af sin afdøde Mands Bibliotek til Aalborg Stifts Bibliotek: „At da hendes salig Mand Søren Klestrup havde i sin tidligste Ungdom tilbragt en lang Tid i Aalborg, og der under kyndige Mænds Veiledning erhvervet sig de Kundskaber, som han siden mere udviklede (og) havde saa megen Nytte og Fortøjelse af — — — saa fandt hun det passende til taknemlig Erindring, at fondere Aalborg Stifts Bibliotek Halvdelen af hans Bogsamling.

Søren Klestrup og hans Tid

Vokslev Kirkebog meddeler, at Søren Klestrups Moder: „Anders Jensens Kone i Klæstrup blev begravet d. 10/6 1772 --- 61 Aar gammel. Ved det paafølgende Skifte, der afsluttedes Lørdagen d. 15/8 1772, blev der fremlagt en Deklaration fra hendes ældste Søn Søren Klestrup; den lyder,“

Den mig efter Skiftebrev af 12. September 1746 efter min Salig Fader tilkommende Sølv Ske, vil jeg anse at være den, som der skal være gjort Spænder af til min Broder Niels Andersen, og saaledes skænker jeg ham samme. Sølv Bægeret forærer jeg min Søster Kirsten Andersdatter og Pengene, ti Rigsdaler, som mig er tillagt ved bemeldte Skifte, giver jeg mine Brødre Christen og Peder, saa de, i Steden for mig, indtræder i den Rettighed jeg til benævnte Poster tilkommer og har efter berørte Skiftebrevs Formelding.

Den Gæld, min Stiffader har angivet at være i til mig, som nok er Elleve Rigsdaler, forlanger jeg intet mere for, end jeg har faaet, og dersom han selv synes at skyldes nogen Erkendtlighed derfor, og han vil vise samme imod mine tvende Brødre eller imod de Trængende af mine ældre Søskende, skal sligt forpligte mig til samme Taknemlighed, som Erkendtligheden blev vist imod mig selv. Iøvrigt har jeg slet indtet imod, at Skiftet efter min Salig Moder til næste Samling sluttet, da jeg for min egen Deel ikke forlanger een Skilling, men ønsker kun at der bestandig maa være Kærlighed og Samdrægtighed imellem min kære Fader og Søskende, samt imellem disse sidste indbyrdes, da jeg altid vil glæde mig over at gøre alt muligt til deres Lyksaligheds Befordring.

Giesegaard, d. 25. Juli 1772.

S. Klestrup.

Et saadant Storsind, bilagt med Kontanter i Form af Afkald paa Arv, taler sit eget smukke Sprog. Det vides ikke, om der efter Moderens Død har været nogen Forbindelse imellem Klestrup og Slægten derhjemme i Klæstrup.

1765 kom S. Klestrup til Giesegaard, de nærmere Omstændigheder ved hans Ansættelse her er det ikke lykkedes at op-

spore, men det vides, at han det første Aars Tid arbejdede sammen med den hidtilværende Inspektør paa Godset, Herr. Jacob Jæger. Først fra d. 1/5 1766 overtager Klestrup Ledelsen af dette store sjællandske Gods.

Inden vi gaar nærmere ind paa Klestrups mangesidede Virke paa Giesegaard, er det dog nok nyttigt at redegøre for de særlige Omstændigheder og Vilkaar, som han her fik at arbejde under.

Da Klestrup i 1765 kom til Giesegaard, var dette Gods et saakaldt Stervbo efter den i Aaret 1760 afdøde Besidder Grevinde Anne Sophie Schack.

Grevinden havde udset sin Stedsøns Søn, Greve Fr. Chr. Schnack, til at arve Godset, men inden dette kunde ske, blev det administreret af to københavnske Jurister, d'Herrer Sevel og Anchersen.

I denne Periode har Klestrup sikkert været ret suveræn i sin daglige Ledelse af Godset, og en Pakke Indberetninger fra hans Haand, som er bevaret, giver gode Oplysninger om Tilstanden paa Godset i denne Periode.

I Aaret 1771 fik Grev Schack endelig Bevilling til selv at overtage Driften af Giesegaards Gods. Greven var da 36 Aar og fuld af Iver for Gennemførelse af Reformer, ogsaa i Bøndernes Stilling. Da Grev Schack som Regel boede paa Giesegaard, er Forhandlingerne mellem ham og S. Klestrup om Godsets Ledelse vel oftest foregaaet mundtligt, og vi har derfor ikke et tilsvarende Kildemateriale som i den foregaaende Periode til at følge Udviklingen. Et Brudstykke af en Dagbog, som Greven har ført, vidner dog om et godt og frugtbart Samarbejde imellem Schack og Klestrup. 1790 døde imidlertid Greve Fr. Chr. Schack, og da hans Søn Knud Bille Schack endnu ikke var myndig, blev som hans Formynder udnævnt

Søren Klestrup og hans Tid

Onkelen Major Axel Rosenkrands paa Sybø Søgaard.

Med Major Rosenkrantz kom Reaktionen i Højsædet paa Giesegaard. Ifølge Overleveringen var Majoren en raa og brutal Herre, der paa sit eget Gods gjorde rigelig Brug af Træhesten og iøvrigt søgte at forhale Landboreformerne det mest mulige.

En stor Pakke Breve fra Klestrup til Major Rosenkrantz giver os Mulighed for at følge denne Periode ret nøje, og der kan herefter ikke være Tvivl om, at disse Aar var baade pinagtige og brydsomme for Klestrup, og bedre blev det ikke, da den unge Greve i 1799 selv traadte til.

Ledelsen af et saa stort Gods som Giesegaard var en alsidig og meget krævende Gerning, men Klestrup gik til den med Iver og ungdommelig Arbejdslyst. Et Uddrag af nogle af hans Breve til Administratorerne vil give et godt Indtryk heraf:

„Jeg har ikke været hjemme een Dag, siden jeg var i København med Skattekornt, men ude paa Godset at brænde Svin eller i anden Forretning eller ogsaa paa Tinget,“ skriver han i en af sine første Indberetninger.

Den 1/5 1766 skriver han: „Dersom der bliver mere Korn dette Foraar at udlevere, end som paa indlagte underdanigste Optegnelser er anført, saa bliver det kun et Par Tønder.

Dette kan ej forud akkurat vides, men saa snart Sæden er lagt skal ifølge Instruksen, blive indsendt Liste til De Herres Approbation, paa det udleverede Sæde-Korn.

Det anførte er saa u-omgængelig fornødent, at Bønderne, i Mangel af Forstrækning deraf herfra, kom endten til at lade Jorden ligge efter eller endog lade andre besaa den. Højgunstigste Herrer maa ikke tvivle om Rigtigheden herudi, fordi jeg kun kort (Tid) har været her, jeg har ikke troet paa Bøndernes Beretning, men tilligemed Bondefogderne har jeg efterset

Niels Fr. Rasmussen

hvad Korn de haver, samt i Henseende til Havrejorden beset ethvert u-besaet Stykke, paadømt hvad Sæd derudi kunde falde, sammenlignet dette med Bondens forud givne Oplysning, og derefter tilstaaet dem det, som er optegnet.“ –

Den 16/6 1766 beretter Klestrup om en Sag fra Terslev By: „--- Anders Nielsen i Terslev har, da Oldemanden samme Sted, i min Overværelse bebrejdede ham hans Efterladenhed, tilstaaet, at han af Bymændene var advaret 3 Gange at lukke sine Gærder, men gjorde det dog ikke førend at han blev pantet og det uden at kunde give mindste Aarsag, som kunde billige hans Sendrægtighed, følgelig har han fortjent at straffes, --- ikke desto mindre haver jeg ved at forestille Bymændene at Straffen var for høj, Pantning af Mandens Karets-Vogn og Pengenes Anvendelse til Drik var U-lovlig, bragt det derhen, at der er sket Moderation til 5 Mark, -- jeg snakkede ikke med ham paa en Maade, som skulde give ham Anledning til at vente Medhold, om han viser sig efterladen i sine Pligter, men alvorlig betydede jeg ham, at hvis sligt igen sker, skal han foruden Bøder efter Byens Vedtægt, blive tilbørlig straffet paa Kroppen.“

Og for at understrege hvor alsidig en Godsinspektørs Ger-ning var i hine Tider anføres følgende Sag fra samme Indberet-ning: „Var det muligt at den i indlagte Pastor Fugls (Nordrups) Brev beskyldte Kvinde kunde komme til det Sted, som hun bør til, ifølge Anordningen af 19 Marty 1751, førend hun gør Barsel og hun og Fosteret der blive, saa var det muligt at blive hende kvit, men det sker nok ikke førend fore-gaaende Dom, og denne kan næppe fældes førend hun har født, siden hun ingen Tilstaaelse kan gøre om hun er tyk af Svangerskab eller andre Sygdomme. Ellers synes jeg at det bedste som jeg, førend hun haver født kan gøre, bestaar der-

Søren Klestrup og hans Tid

udi: I tvende Mænds paahør, at tilholde de Folk hun er hos, at de haver Opsigt med hende og er hende behjælpelig med Jordemoder at faa hentet og saa videre.

Herom venter jeg underdanigst Forholds Ordre. — — — Har Præsten haft hende mistænkt at hun tilforn haver omgaaet hendes Foster utilbørligt, — hvi har han da ikke angivet det, saa at Tingen kunde være ble-ven undersøgt!“

Jo, der var nok for Klestrup at tage Vare paa!

Hoveriets hensigtsmæssige Ordning havde tidligt Klestrups store Interesse. I et Brev dateret 14. April 1766 skriver han bl. a: „nu er Bønderne ganske rolige og finder dem godt i Forandringen med Hoveriet“. Der maa altsaa have været nogen Uro vedrørende Hoveriet allerede ved Klestrups Tiltrædelse paa Giesegaard, maaske har dette været medvirkende til, at han er kommet til at overveje denne vanskelige Sag nøje og derved tidligt fundet sig et selvstændigt Standpunkt han fremover forfægtede med baade Mod og Varme.

Der skulle ikke gaa mange Aar, før Klestrup fik Lejlighed til at gøre rede for sit Syn paa Hoveriet. Anledningen var, at man fra Statsmagtens Side i Aaret 1769 udbad sig en Efterretning og Betænkning vedr. Hoveriet omkring paa Landets Godser. Svaret herpaa er for Giesegaards vedkommende forfattet af Klestrup og er et meget interessant Dokument som i sin Helhed desværre ikke kan finde Plads indenfor denne Artikels Ramme, men de Kommentarer som Klestrup heri finder Anledning til at fremsætte er saa værdifulde, at de fortjener at kendes:

„Den Regel som Forordningen af 6/5 1769 ville have Hoveriet bestemt efter synes jeg efter dens § 11 er denne:

Niels Fr. Rasmussen

Hoveriet maa ikke være mere end Bonden kan taale at gøre, i forhold til de Fordele som han aarlig høster af hans i Fæste havende Gaard.

Følgelig skal Bonden ikke gøre større eller mere Hoverie end som han kan være ved Magt med at gøre for den Beholdning han har af Gaarden og dens tilliggende Jorders Frugter og Indkomster, naar:

- 1) Skatterne
- 2) Landgilden
- 3) andre Afgifter under andre Navne
- 4) Bondens og hans Kones og hans Børns nødtørftige Klæde og Føde samt
- 5) hans nødvendige behøvende Tjeneste Folkenes Kost og Løn er udredet af de Frugter og Indkomster, som Gaardens Tilliggende kan give af sig, hvert Aar.

En Regel som aldrig burde overtrædes, men som alle Proprietairer maatte Ønske at kunde være i Stand til at overtræde.

Thi heri tilstaaes jo Bonden indtet mere af Gaardens Frugter end det han nødvendigt behøver til at underholde Livet og Helbredet med, det øvrige skal fortæres ved Hoveriet.

Ved at forestille sig dette saa løseligt, skulle man snart tænke, at denne Befaling hverken kunde overtrædes, ej heller at nogen Proprietair ville overtræde den allene for hans egen Fordels Skyld.

Thi hvem ville saaledes tage sin Bonde med i aar, at han ej kunde gøre noget ad aare.

Men den kan dog overtrædes, bliver det også virkelig.

Forordningen vil dog unde Bonden, hans Familie og Folk et godt Stykke Brød, en god Drik Øll og lidet Sul, men

Søren Klestrup og hans Tid

mange Bønder faar den største Tid af Aaret, elendig Brød, slet Øll, ja, mere Vand end Øll.

Mange Bønders Koner og Børn maa tigge ene Dag som Bonden og hans Folk skal fortære den anden.

Nogle Bønder gives der iblandt, af den Skikkelighed og Vindskibelighed, at den første forhverver dem Laaen i Penge, hos hvem der har dem og den sidste forhverver den en Gevinst derpaa. Men Gevinsten flyde dog, for Proprietairen uformet, men for Bonden følelig i den førstes Casse.

Det er jo ikke af Gaardens Indkomster eller Fordele.

Følgelig overtrædes den forhen meldte Regel, og for samme nemlig, Vindskibelighedens og Skikkelighedens Skyld, er det jeg siger at enhver Proprietair maatte ønske at kunde være i Stand til paa Bondens Side at overtræde den, men burde aldrig gøre det.

Den regel: ikke at tage mere af Bonden, end der kan svare til Udbyttet af Gaarden overtrædes især paa mange Steder, ved Indfæstningen hvor en Proprietair, endten formedelst den Frygt som Karlen har for Soldaterriet eller formedelst den Drift til at komme i Ægteskab, tilvender sig alt det Karlen ved Vindskibelighed og Sparsommelighed har forhvervet sig og saaledes paa en Gang og i Førstningen —/: da han skulle gives Lyst og Opmuntring til Stræbsomhed, der ej kan ske uden ved den Overbevisning hos Karlen selv, at han har de Midler som udfordres til, at han kan blive en brav Bonde:/ gør ham modfalden.

Men hvad blev Følgen?

Denne at Karlen søger Hussvalelse og Hævn i Brændevin og Efterladenhed, ruinerer Gaarden saa at Husbonden ej kan sætte den i Stand, med dobbelt saa meget som Indfæstningen var.

Niels Fr. Rasmussen

Regelen kan aldrig ellers være saaledes bestandig at Hoveriet efter den for en Gang kan bestemmes, saa det aldrig skal (kan) overskride Fordelen ved Gaarden.

Thi denne, er jo tilfældigt: Et Aar avler Bonden godt, et andet slet eller nogle Aar har han Nytte af hans Kreaturer, et andet døde de, et aar faar han Varene vel betalt, — — — et andet maadeligt.

Den Regel som der i Almindelighed blive handlet efter ved Hoveri Reglementernes Forfatning, bliver derfor denne:

Indret Reglementerne saaledes at de aldrig kan gøre Fordring i, at en Proprietair, kan faa saa meget Hoverie af hans Bønder, som han vil have eller saa meget som han efter Omstændighederne behøver.

Gud give at Proprietairerne ville selv lægge til og efterleve denne:

Den skal dog aldrig lede os til at misbruge Magten!“

Efter at have givet Concept til et Hoverireglement for Giesegaard, slutter Klestrup, henvendt til Godsets Administratorer Sevel og Anchersen saaledes: „Jeg skriver dette paa det De Høje Herrer derved kunde anlediges til at forestille Dem, Følgerne af Reglementet for Bønderne, og overveje om det ikke kunde forfattes noget mildere.

Jeg begriber nok at De som Administratorer ikke kan være saa moderate, som om de var Ejere, for ej at være underkastet Bagtale af dadle-syge Mennesker der tror at man ikke er Bonden mere skyldig end at lade ham beholde Livet og Lemmerne hele, — og af den Slags er der mangfoldige. Jeg laster ej heller nyttige Indretninger naar de ikkuns ikke sker med Bøndernes Trængsel eller forvolder at disse maa sukke under Aaget og lide Nød for det nødvendige Brød til deres og deres Børns Livs Opholdelse.“

Søren Klestrup og hans Tid

I Perioden fra 1771, hvor Greve Fr. Chr. Schack selv overtog Godsets Ledelse og til hans Død i 1790 blev, som allerede nævnt en Periode, hvor Arbejde og Reformen følges af Fremskridt og god Forstaaelse, — sikkert de lykkeligste Aar i Klestrups Liv.

Nogle af de større Begivenheder fra denne Periode maa omtales. Saa vidt det vides, havde Klestrup hidtil levet som Ungkarl, men d. 30/9 1779, — 42 Aar gammel, ægter han Claudine Marie Neergaard, der som Navnet viser hørte til den kendte og betydelige Neergaardske Slægt, Faderen havde været Forpagter paa Sorø St. Ladegaard, men baade han og Moderen var døde og Claudine nævnes ved Vielsen som værende paa Gisselfeld, hvor hendes Broder J. Neergaard var Inspektør og Forpagter paa Hesede, det ligger derfor nær at antage, at de to Nabo-Inspektører har truffet hinanden paa Embeds Vegne, og at dette saa har ført til, at de ogsaa er blevet Svogre.

Samme Aar faar Klestrup overdraget en Gaard paa godt 7 Td. Hartkorn i Arvefæste. Gaarden var netop udskiftet af Fællesskabet i Farringløse, hvor den havde ligget til Møllen. Overdragelsen sker ifølge Skødet: „i Betragtning af hans Tjeneste hos mig“ (Greven). Klestrups frimodige Standpunkt i Hoverisagen synes saaledes ikke at have gjort noget Skaar i Forholdet til Greven. Allerede 1796 kaldes denne Gaard „Prøvegaarden“.

I Aaret 1782 kommer saa Klestrups offentlige Indlæg i Debatten for og imod Hoveriet.

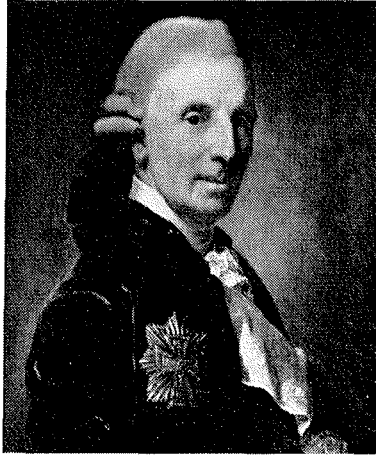
Anledningen var, at Geheimeraad Friherre Wedel Jarlsberg havde udsendt et Skrift: „Vejledning til rigtigt Begreb om de danske Jordegodsers Indretning“.

Wedel Jarlsberg havde beklædt store Embeder i den danske Stats Tjeneste, saa hans Ord havde Vægt. I 1779 havde han

Niels Fr. Rasmussen

købt Godset Raunstrup i Herlufmagle Sogn, hvor han ved Godsets Overtagelse havde søgt Klestrups Raad, som han skriver: „I Henseende til den Reputation han var udi som kyndig Landmand“.

I Wedel Jarlsbergs Skrift forekommer bl. a. følgende Paa-stand: „Vor lovlige Hoveri-indretning er uimodsigelig den

Frederik Vilhelm Wedel Jarlsberg

fordelagtigste for Staten, Proprietairen og Bonden, naar alle Omstændigheder nøje overvejes“.

Det tør nok siges, at dette virkede paa Klestrup, som den bekendte røde Klud paa Tyren, og han svarede omgaaende, dog anonymt, med Skriftet: „Betænkninger i Anledning af nogle Poster udi Friherre Wedel Jarlsbergs Vejledning m. m.“ I Indledningen til sit Skrift siger Klestrup meget forsigtigt, at hans Sagkundskab ikke dækker alle Egne af Landet, men fortrinsvis gælder Sjælland og da først og fremmest de ca.

Soren Klestrup og hans Tid

20 Kirkesogne, hvor han har sit Virke, og han nøjes ikke med løse Paastande, men henter sit Materiale fra „Tællebøgerne“ (Tiendebøgerne). I sirlige Skemaer stiller han et Driftsregnskab op for 3 Gennemsnits-Fæstegaarde, beliggende i tre forskellige Landsbyer. Skønt det ville være værdifuldt at aftrykke disse interessante Skemaer i deres Helhed, maa jeg nøjes med at meddele, at han kommer til det sørgelige Resultat, at der umuligt kan blive Dækning for blot de nødvendigeste Udgifter. Paa en Gaard paa ca. 6 Td. Hartkorn beløber Pengeindtægten sig til 72 Rigsdaler. Heroverfor staar en Udgift til Skatter og Landgilde paa ca. 29 Rdl., til Folkehold 27 Rdl. og Resten – 16–17 Rdl. gaar til de aller-nødvendigste Indkøb af Salt, Tjære og Tran samt til Haandværkere som Smed og Hjulmand. Men desforuden har Bonden en lang Række Udgifter, som der ingen Dækning er for saasom: Bropenge, Deleqvintepenge, Fattigpenge, Mestermanspenge, Skoleholderløn, Hyrdepenge, Herredsfogedkorn, Soldatermarkspenge, Degnens Julerente, Væverløn, Skrædderløn, Skomagerløn, Penge til Daglejere i Høst og andre Tider. Fisk og Brændevin til Bondens Husholdning, Udgifter til Aftægt, Jordemoder, naar hun behøves, Almisser til omgaaende Betlere m. m.“

Om Tidens store Nød og Fattigdom fortæller Klestrup følgende: „Hver Person have daglig $3\frac{5}{6}$ Skilling, men saa er der intet regnet til Børnene, intet til de gamle, intet til Daglejere, intet til Betlere. Vil man nu forestille sig, at mange Bønder have 4–6 Børn, at nogle have en gammel Fader eller Moder levende, nogle have en Krøbling af sin Slægt i Huset, og han paa Grund deraf vil regne en Bondefamilie til 8 Personer, saa bliver det kun $2\frac{2}{3}$ Skl. daglig, det er ikke engang til den Underholdning som Slaverne er tilstaaet efter Forordningen af 29/6 1764. Gud give, dette kun ikke gjaldt den store

Niels Fr. Rasmussen

mængde, men de anselige Restancer, fast paa alle Godser, den mængde Stervboer blandt Bønderne, hvor Boets Gæld og Besværing langt overstiger Boets Indtægter, der falde end ikke

Til Side 7.

	Bønden i den første Dec.			Bønden i den anden Dec.			Bønden i den tredje Dec.		
	Kua. Tr. M.	Og. Tr. M.	Hævr. Tr. M.	Kua. Tr. M.	Og. Tr. M.	Hævr. Tr. M.	Kua. Tr. M.	Og. Tr. M.	Hævr. Tr. M.
Det samlede 1773.	9. 19.	24. 1.	26. 19.	15. 6.	42. 10.	29. 9.	24. 15.	36.	18.
1773.	17. 6.	52. 2.	42. 1.	39. 3.	46. 16.	43. 13.	33. 15.	48.	34.
1774.	21. 5.	43. 6.	38. 15.	21. 15.	52. 4.	36. 14.	34. 15.	37.	33.
1775.	6. 12.	24. 9.	31. 15.	15. 9.	42.	38. 11.	9. 10.	40.	42.
1776.	13. 13.	43. 8.	36. 10.	32. 19.	40. 17.	29. 17.	27.	36.	31.
1777.	24. 19.	35. 7.	51. 9.	29. 2.	36. 2.	36. 15.	53. 10.	46.	50.
1778.	19. 17.	31. 1.	41. 2.	29. 4.	33.	23. 15.	30.	52.	32.
1779.	26. 14.	43. 13.	43. 1.	25. 1.	33. 1.	24. 8.	37.	47.	26.
1780.	35. 2.	33. 16.	36. 13.	19. 5.	37.	23.	36. 7.	59. 3.	20. 8.
1781.	32. 5.	23. 12.	31. 13.	26. 11.	32.	21. 10.	27. 5.	14. 18.	24. 4.
er i alle 10 Aar	207. 12.	354. 15.	379. 18.	253. 15.	382. 10.	311. 12.	309. 17.	420. 1.	324. 12.
betet paa 10 Aar, bliver nærlig	20. 15.	35. 9.	38.	25. 7.	38. 5.	31. 9.	30. 19.	42.	32. 10.
Desuden gaar Bønden, som er $\frac{1}{2}$ Deel af									
Kulnaen, og Dagsens Kættorsh, som er $\frac{1}{2}$ Deel,									
hvilket tilfammen udgjør $\frac{1}{2}$ Deel af Nu-									
linaen, og bliver	2. 3.	4.	4. 4.	2. 16.	4. 5.	3. 10.	3. 7.	4. 13.	3. 12.
Kjøben har hver af disse Bønder betet hjem									
til sin Gaard, det ene Aar med det andet be-									
regnet ud i Aare.	18. 13.	31. 9.	33. 16.	22. 12.	34.	28.	27. 3.	37. 7.	28. 18.
At hver Aare, samler leveret i Tiende har									
Tienderagerne i de Øgne, hvortil bemeldte 3									
Øgne ligger, saet efterfølgende Aar samlede,									
som følger:									
1773. 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$									
1774. 4 — — — — — — — — — —									
1775. 5 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
1776. 5 — — — — — — — — — —									
1777. 5 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
1778. 4 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
1779. 5 — — — — — — — — — —									
1780. 4 — — — — — — — — — —									
er 37 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
betet paa									
3 Aare af $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
for Tienderen									
i Kjøningen,									
vil vi regne 5 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
— 7 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
— 8 $\frac{1}{2}$ — — — — — — — — — —									
Hver af ovennævnte Mand har da; det ene									

Arv af hver $\frac{1}{60}$ Gaard, en mængde Husmænd og Indsiddere, som i Armod er kommen fra Gaardene beviser, at det er saadan.

Disse Tilstande maatte selvfølgelig virke demoraliserende, det hedder herom:

„Folket bliver liderligt, ingen har noget til bedste. Jeg har mange Gange hørt dem sige: hvad skal vi spare for — vi har

Søren Klestrup og hans Tid

ingen Nytte deraf tvertimod, vi har, om vi har noget den Ulykke at blive tvunget til at tage Gaard, hvor vi maa lide Sult og ondt, døje Prygl, bandes og udskældes, naar vi begære noget af Herskabet eller ej kan betale. Saa snart de finde en Husmand eller Karl, de tror er bedre end os, saa jages vi af Gaarden, Kone og Børn maa gaa ud at tigge og vi gøre Trældage. – Nej, saa er det bedre at holde os lystige.

De drikke og spille altsaa bort det, de fortjene. Gaarforsidere blive Stoddere, Tiggere og unyttige Byrder for Staten og Godset.“

Klestrups bog indeholder mange Oplysninger, som kaster et skarpt Lys over den Tids Mennesker og deres Kaar. Følgende kan vist nok siges at rumme Hovedsummen af hans Livserfaring:

„Hvad Tilstand end Bønderne komme udi, saa beder jeg Gud bevare dem fra, at Proprietairerne skulle faa den Magt at kunne tage Gaardene med Besætning tilbage. Dette var at blive baade Anklager og Dommer i egen Sag. Thi lad være, at nogle Godsejere besidde Visdom, Retfærdighed og Kristen- dom i saa høj Grad, som det er dødelige muligt! Hvem forsikrer for, at det gælder alle. Iblandt alle Stænder blive der jo til Verdens Ende onde og skrøbelige Mennesker med heftige Lidenskaber.“

Om Klestrups Beskrivelse af Hoveriet, som hermed følger, siger han selv: „at det er intet blot Ideal, men det er en Optegnelse paa hvad hver Bonde mangfoldige Steder virkelig gør aarlig, og netop hvad det Hoveri kan beløbe sig til, Wedel Jarlsberg i „Vejledningen“ Side 20 og 21 vil, at Bonden skal gøre. – N. B. naar Bonden er velpløjende, og Høsten er lykkelig, thi ellers bliver det tilforladelig mere.“

	Pløje dage	Spand dage	Gang dage
1) Pløjning.			
1 Td. Hvedeland pløjes 4 gange	5		
1 Td. Rugland pløjes 1 gang	1		
1 Td. Bygland pløjes 3 gange	3		
3 Td. Havreland pløjes 1 gang	3		
2) Harvning			
Brakharvning af Hvedelandet sker de fleste Steder af Ejeren eller Forpagteren selv med egne Heste og Harve, men Folk til at køre leverer Bonden, dette kan omtrent regnes til:			2
En Td. Hvedeland at harve efter at den er sået		1	
1 Td. Rugland at harve		1	
1 Td. Bygland at harve		1	
3 Td. Havreland at harve		2	
At Tromle		1	
Her er regningen gjort efter de Steder, hvor hver Hovmark eller Vang ej er flere Td. Hve- deland stor, end Antallet er af Hoveribønder. – Mange steder ere Markerne større, og der saas aarlig 5 af dem, der har altså Bønderne næsten dobbelt saa meget som her er anført, thi blive de end anden Dagen færdige førend Aften, saa er dog Dags-Arbejdet hjemme den Dag spildt.			
3) Høhøsten			
Naar Vejrliget er mest lykkeligt:			
Slaae Høe 5 Dage, dag lig med 2 Karle			
Strøe eller græsse ud med 2 Karle			
Rive i Stak med 2 Karle			10
Kiøre ind, læsse paa i Marken og tage imod i Laden			10
			10
			6

4) Kornhøsten	3	
At meje vede, Rug og Byg		3
Det Hsamme med Havren		2
Hvedens Opnegning		2
Rugens og Byggets		2
Havrens og Byggets		2
Hveden at læsse, indkøre og modtage i Lade ..		1
Samme Arbejde med Rug og Byg	1	2
Samme med Havren	2	3
5) Møgagning	1	
Hver mand til at læsse, age ud og strøe		7
6) Gærdelukning	7	
Hver mand med at hugge Gærdsel, kiøre til og lukke, omtrent		16
7) Tærskning	3	
I det mindste tærsker en Bonde 1 Dag ugent- lig fra der er indhøstet til 8de eller 14 Maj ..		32
Mange steder tærsker Bonden hver 3 eller 4de Dag.		
8) At rense Korn i Loen		16
8) Rejser med Korn og Fedeverer		
4 Rejser til Kiøbenhavn		
4 korte Rejser	10	
9) Skovning	4	
Skovning og Tørvebjergning, dermed gjør hver Bonde paa nogle Godser		16
men ved nogle Godser meget mere.	8	
10) Adskelligt - Kline		1
Rygge Huse		1
Samle og køre Sten af Jorden		1
Grave Brakgrøfter		4
(De kan ogsaa paa nogle Steder være 16 Dage derved).	1	
Rense Enge		2
ialt	12	46
		152

Soren Klestrup og hans Tid

Paa mange Steder gøres mere Hoverie, thi faa slippe med den anførte Pløjning, kun de nemlig, hvis Beester er i god Stand kan pløje saa meget daglig, i modsat Fald gør en Bonde 20 Pløje og 10 Harvedage, og naar Vejret i Høsten er vanskeligt blive der mange flere Høstdage.

Dette er foruden Parkers og Vandingers Rensning, Haandlangere for Haandværks folk ved Reparationer paa Hovedgaarden, Skovning af Bygningstømmer til Hovedgaarden og Bøndergodset. Materialers Hentelse til Reparation baade paa Hovedgaardene og Godset. Klining, Tækning og andet ved Bøndergaarde og Huse som ere nedfaldne, og bygges op igen, Stenslæbning til Hovmarkernes Stengærder, Rydning i Hovmarkerne, Pløjning ved forarmede Bønders Gaarde, og adskelligt andet.

Og alt dette skulde, efter Hans Ekcelense Wedel Jarlsbergs Forestilling (Side 13 og 14), en Bonde uden Skade kunde forrette med de samme Folk og Beester som han behøve til sine fæstede Jorders Drift.

Hvem kan tro Umuligheder!

Foruden dette Hoveri gøre de fleste Sjællandske Bønder aarlig 1 Rejse til Købh. med Skattekor, hvilket er 2 Spanddage og 1 med Fourage til Rytteriet som ligger i Kæbstederne og 1 eller 2 andre Kongerejser er 2 Spanddage. Det nye Vejarbejde har nu i 2 Aar været, for hver af de foreliggende Bønder aarlig: 8 Spanddage og 16 Gangdage, desuden har de maattet købe Stenene af de ved Vejen boende Bønder, fordi de ej kunde køre dem fra deres Hjem, hvilket har kostet hver af dem 3-4 Rdl., ellers havde de kommet til at køre over 20 Dage med Sten.“

Wedel-Jarlsberg svarer Klestrup i et Skrift som han kalder: „Anmerkninger over Betænkninger m. m.“

I en megen overlegen tone søger W.-J. heri at tilbagevise Klestrups Synspunkter, og han undlader ikke at bruge saa nedværdigende Udtryk om Klestrups Argumenter som dette: Qhronique scandaleuse, og Klestrups Indrømmelse af ikke at besidde Studeringer giver W.-J. Anledning til at skrive: „Men hvorfor har han da, om jeg maa spørge, uden tilstrækkelig Kundskab og Studeringer befattet sig med at skrive i en saa vigtig Sag, som angaar Statens Velfærd, og at paaanke vor Regerings vise Indretning.“

Herr. Wedel-Jarlsberg regner i „Anmerkninger“ Side 27 Kornvareerne til Indtægt for Hvilket jeg (aagsaa) ligefrem vil beregne Bonden til Indtægt.	202 Rd. 1 M. 0 Sk.
Foring for 71 Rd. 2 M. 8 Sk., men jeg tror at have fuldkommen bevist at ej mere kan beregnes derfor end	26 Rd. 0 M. 0 Sk.
Der forklares ej om Bonden har nogen Indtægt af Hør, Hamp, Kommen, Humle og andre Havefrugter, samt af Tørv, og jeg ved med Vished, at af de 300 Bønder som jeg kender, ikke 10 har Indtægt af Stikkelsbær, Kirsebær, som dog er ubetydelig og slet intet for de andre Sorter, derfor bliver der intet, i saa Maade at beregne, thi om endog en enkelt Bonde havde det, var det derfor ikke almindeligt.	
Endskønt jeg her foran tydeligen har bevist at ikkun 6 Køer, og det elendigt nok, kan græsses paa Bondens i Fælled liggende Jord, saa vil jeg dog tage til Indtægt, ligesom Herr. Wedel-Jarlsberg Side 28.	
For Køer, Faar og Svin	20 Rd. 0 M. 0 Sk.
men for Smaakreaturer kun for 20 Gæs	5 Rd. 0 M. 0 Sk.
Ænder: ikke 4 Mænd blandt bemeldte 300 har det Slags, fordi de ej som Gæs kan leve på Fællede af Græs.	
Kyllinger og Æg	2 Rd. 0 M. 0 Sk.
Indtægt for Kørsel kendes ikke i den Egn hvor vi begge bor.	
For Græs ej heller uden 2 til 3 Mark af Husmændene: en Indtægt som enhver fornuftig ønsker at kunde undvære.	
Summa Indtægt	255 Rd. 1 M. 12 Sk.
Da Udgiften er	280 Rd. 5 M. 15 Sk.
Mangler aarlig	25 Rd. 4 M. 3 Sk.

Derefter Bondens Udgifter.

De Kongelige Skatter	20 Rd. 0 M. 0 Sk.
Landgilde, Smaaredsel	11 Rd. 0 M. 0 Sk.
Birkedommer Korn	0 Rd. 1 M. 8 Sk.
Højtidsoffer til Præst og Degn	0 Rd. 4 M. 8 Sk.
Lammepenge til Præsten og Julerente til Degnen	0 Rd. 1 M. 3 Sk.
Præst og Degn samt Jordemoder	5 Rd. 0 M. 0 Sk.
At staa Fadder hos andre og bivaane Bryl- lupper	3 Rd. 0 M. 0 Sk.
Folkeløn	30 Rd. 0 M. 0 Sk.
Ialt	71 Rd. 3 M. 0 Sk.
Sild, Salt, Tjære, Tran	8 Rd. 1 M. 0 Sk.
Jern, Smedeløn og Hjulmand	6 Rd. 0 M. 0 Sk.
Rejsepenge	3 Rd. 0 M. 0 Sk.
Gaardens Vedligeholdelse	8 Rd. 0 M. 0 Sk.
Ildebrændsel	2 Rd. 0 M. 0 Sk.
Klæder, Tobak og Brændevin	10 Rd. 0 M. 0 Sk.
Til Sulevarer regner Wedel-Jarlsberg 12 Rd. og nederst Side 35 endnu 20, ialt 32 Rd., dette er til hver af de $5\frac{1}{8}$ Person som en Bon- defamilie bestaar af aarligt 6 Rd. 1 M. 8 Sk. = daglig ej slet $1\frac{2}{3}$ Sk. og saa endda intet til Børn og Daglejere. Jeg vil regne til hver Person det som alle Ti- der har været regnet, nemlig: 8 Rd. til hver er 41 Rd. afgaar det forhen anførte til Sild og Salt 6 Rd. er	35 Rd. 0 M. 0 Sk.
Spildekornet	2 Rd. 0 M. 0 Sk.
Tienden har W-J til Indtægt med 25 Rd. 1 M. 12 Sk. Aarsagen til denne Forskel er det let at gætte, men siden Bonden bør give, og ogsaa giver, den in Natura, saa bliver den at be- regne: Tienden $\frac{1}{10}$ af Indtægten for Korn	20 Rd. 1 M. 6 Sk.
$\frac{1}{10}$ af Halmens Værdi	5 Rd. 0 M. 6 Sk.
Degnetraven	2 Rd. 0 M. 0 Sk.

12 Td. Rug og 18 Td. Byg til Føde	60 Rd. 0 M. 0 Sk.
7 Td. Havre og Vikker til Kreaturer	10 Rd. 2 M. 0 Sk.
Dette er til 8 Beester 16 Svin 4 Gæs og deres Unger samt 14 eller 16 Høns. Hvem vil tro at Bonden kan slippe ud der- med og faar ej de mere, hvad Styrke har da Beesterne og hvad Værdi Svinene. Saakorn efter hvad W-J har anført at Bon- den saaer:	
5 Td. 7 Skp. Rug a 15 Mark	14 Rd. 4 M. 2 Sk.
8 Td. 0 Skp. a 10 Mark	13 Rd. 2 M. 0 Sk.
4 Td. 5½ Skp Havre a 1 Rd.	4 Rd. 4 M. 2 Sk.
6½ Skp. Ærter til 15 Mark	2 Rd. 3 M. 0 Sk.
7 Skp. Vikker til 10 Mark	1 Rd. 2 M. 12 Sk.
4 Skp. Hvede til 3 Rd. Tønden	1 Rd. 3 M. 0 Sk.
Ialt Saakorn	37 Rd. 3 M. 3 Sk.
<hr/>	
Samlet Udgift	280 Rd. 5 M. 15 Sk.

Klestrup blev ikke Svar skyldig, men udsendte Skriftet: „Antegnelser m. m.“ I dette Skrift uddyber Klestrup sine Synspunkter og prøver endnu en Gang paa at overbevise Friherren om disses Rigtighed.

Værdifuldt i dette Skrift er ogsaa den ændrede Form for Opgørelse af en Gennemsnits-Bondes Indtægter og Udgifter. Klestrup skriver herom:

„Min Beregning i Betænkningerne over Bondens Indtægt og Udgift har jeg ikke gjort paa den Maade som Hs. Exelense har gjort sine. Han regner til indtægt alt, endog det Bonden fortærer i sin Husholdning og i Hovposen, og denne Maade vil jeg nu ogsaa følge her, for at blive desto forstaaeligere for Hs. Exelense, og for hvem der vil Regningen efter hans Maade.“

„Følgende Indtægt er forfattet paa Herr. Wedel-Jarlsbergs Maade, nemlig med at tage de indtægtgivende Kreaturer + Foder for sig og Græsningen for sig (alt) efter Herr. W-J's Takst.

Niels Fr. Rasmussen

Nu maa man ikke af det foregaaende faa den Tro at Klestrup var Tilhænger af Hoveriets Afskaffelse ved Statsindgreb.

Nej, hvad han vilde var at Godsejerne selv skulle indse at de stod sig ved at handle fornuftigt og menneskeligt overfor deres Bønder. Dette vil fremgå af det følgende Citat fra: „Antegnelser“.

Det lader som Hs. Excell. Wedel Jarlsberg frygter for et specielt Hoverireglement. Ingen kan ivrigere ønske, at det ikke maae blive til, end jeg, thi af den Uvillie, som deraf avles hos Proprietæren, kan Bonden, som i sin nærværende Forfatning allétider bliver trængende til Husbonden, og som til sin Død skal være paa Godset, ikke vente godt. Jeg har heller ikke sagt et eneste Ord, som kan give tilkende at jeg ønsker sligt. Jeg har ene og alene ønsket, at Proprietæerne maatte finde dem overbevist om, at de selv kunde indskrænke det Hoveri, hvortil ingen Bæster bruges, slet ingen Indskrænkninger foreslaaet, førend enten Fællesskabet er blevet ophævet, – eller ogsaa en ny Inddeling af Jorderne er bragt tilveje.

Men endskønt jeg ikke har foreslaaet det, var det alligevel godt, om Proprietæerne selv gjorde Indskrænkning i Haandgjerningshoveriet, som f. Ex.: ved at nogle Huusmænd kom Bonden til Hjælp med Gravning (eller) at et Par Standtærskere blev holdt, hvilke (blev) lovet en vis Penge til Kost og Løn, enten Tærskningen varer til første Maj eller St. Hansdag, da disse Standtærskere ypperlig driver dem, som tærsker i Hoveri. – I Høstarbejdet kan ingen Indskrænkning ske, thi i den Tid er der ikke Folk at faa for Penge, og til Høsten ved en Herregaard behøves mange Folk og i en Hast, særdeles i vanskeligt Vejr.

Søren Klestrup og hans Tid

2) Ønsker jeg i Betænkningen S. 39, at Proprietæren selv vilde indskrænke den aarlige Hovpløjning for hver af det Slags Bønder, som jeg taler om, til 6 Skp. Byg, 1 Td. Havre, og 12 Skpr. Vintersæd aarlig, hvoraf jeg mener ville flyde den Nytte, at Bonden kunde have i det mindste 2 tærende Bæster mindre, end han nu har, og i deres Sted have enten noget Kvæg eller nogle Faar, hvoraf Bonden dog kunde have en deel Indtægt imod at han af Bæsterne har slet ingen, foruden at han i saa Fald behøvede saa meget mindre Hestefoder, som dog var nogen Trøst i Fodertrang. — Denne Indskrænkning ville dog gøre noget til at Bonden kunde have Livets nødvendigt Ophold, uden at trænge til Proprietærens Forstærkning ved ethvert Vandhæld, om det endog er ubetydeligt, — uden at pådrage sig Restans hvert Aar, — uden at være nødt at sælge. Dette er jo det forunderlig fordrejede, som W.-J. vil paadigte mig, — jeg troer endnu, ligesom i mine Betænkninger, at, uden saadan Indskrænkning, og dersom Bonden ej ved Jordernes ny Inddeling skaffes bedre Græs end han har, Bønderne paa deslige Gaarde umulig kan forbedre deres Tilstand, ja at de aldrig faar lyst til at stræbe.

3) Naar Bondens Hovpløjning saaledes blev indskrænket, kom Forpagterne derimod til at pløje en deel selv, og han kom til at holde nogle fler Bæster, end han ellers holdt, maaske 4, maaske 8 eller 2, ligesom Gaarden er stor til. Med disse Bæster kunde han ogsaa køre mange Varer bort, saa Rejserne for Bonden kunde iindskrænkes, og Bondens Bæster derved noget spares, samt den megen Forstrækning, Proprietæren maa gøre Bonden til Bæster, derved formindskes. Højere gaar mit Forslag og ønske ikke.

Lad være at den menneskelige Stolthed ej giver mig offentlig Ret — den fornuftige Egennytte kan dog i Stilhed, ved en Forpagtningskontrakts Slutning handle efter mit Forslag.

Niels Fr. Rasmussen

Højere Bevæggrunde behøves ej til Udøvelse deraf, og Følgerne blive fordelagtige baade for Proprietær og Bonde.“

Klestrups Skrifter udkom i 2 Oplag og fik en god Omtale i den Tids beskedne Presse.

Vi vil slutte dette Afsnit med at gengive en samtidig Bedømmelse af Klestrup, som skyldes Tyge Rothe der paa den Tid sad som Ejer af Tybjerggaard, iøvrigt kendt som Forfatter og Embedsmand og vel nærmest berygtet for sit knudrede og derfor næsten ulæselige Sprog. Det sidste vil man nok faa en tydelig Fornemmelse af naar man læser det følgende:

„Klestrup, han den Agermand fra Fødselen af: saa kommen i den Stilling, at han skulde kræve Skatter af Bonden og derved bleven Vidne til dennes Vanmagt, bestyrende en Jorddrots Sager, hvis sødeste Lyst det blev, naar han kunne skaffe Medmennesker i Hobetal Lyksalighed, Øjenvidne til Bondens Held i en anden Provins og det Held virket ved en Indretning, der i egentlig Forstand contrasterer med vor sjællandske Bondes Forfatning; det har Klestrup været og med virksom Tænkeævn søgte han Grunden til det mangelagtige. Selv en Jordbruger erfarede han hvad Vinding for Bonde, for Jorddrot, for Staten der kunde være Frugt af Landvæsen-systemets Rettelse: – saa stod han frem og taledes ærligen, taledes Landboens, denne Naturens egentlige Søns frimodige ukunstlede Tone.“

(Dansk Agerdyrkeres Kaar. 1–3. (1784–86)).

Da Greve Fr. Chr. Schack døde i 1790 tilfaldt Godset hans ældste Søn i hans Ægteskab med Ida Skeel Bille, Greve Knud Bille Schack. Først i Aaret 1798 blev denne myndig og i Mellemtiden styredes Godset af hans Moder og hendes Svoger Major Ax. Rosenkrantz til Søby Søgaard.

Søren Klestrup og hans Tid

At Major Rosenkrantz i sin Administration af Giesegaard fulgte samme reaktionære Linie som paa sit eget Gods findes der mange Beviser for, for Eksempel følgende Brev som Klestrup i Aaret 1798 sendte Majoren: „At Naadigherren (Rosenkrantz) ved mit Brev af 19. Juni sidst, er blevet sat i ondt Homeur, det bedrøver mig, thi jeg kan ikke forebygge Udgifterne. – Hvad Udskiftningen angaar, saa er Gørslev Bys paanødet af Universitetets Bestyrelse, saa hvor gerne man ville have været befriet derfor, saa kunde det ikke undgaas, og hvad Bjeverskov angaar, saa var den ogsaa uundgaelig fordi denne By aldeles intet Gærdsel har, og intet kunde faa, om Beboerne endog havde haft Penge til at købe for, hvad de dog ikke har, thi der er ingen Steder noget at faa, og hvis de ej var bleven udskiftede, saa havde mangen bleven øde og gaede fra Gaardene.

Hvordan skulle man saa have faaet Hoveriet gjort for de øde Gaarde, – man kan jo ej tvinge de andre til at gøre det, ja, man kunde end ikke faa dem til at gøre det mod Betaling, og Forpagterne vil have hvad der er deres.

Der er saa mange Bryderier og Fortrædeligheder ved Udskiftningen og Udflytningen, saa at ingen, allermindst de gamle attraar, dermed at have at gøre, men endten skal man jo søge at gennemgaa det højst ubehagelige, eller ogsaa gaae rent væk.

Maa Gud bevare fra betydelige usædvanlige Udgifter ved Godserne, saa bestrides nok bemeldte tvende Byers Udskiftning uden Laan eller Gæld.“

Klestrups Ord her lader tydeligt skinne igennem, at han har haft svært ved at faa Majoren til at sanktionere de Bestemmelser som Loven og Omstændighederne paalagde Godset.

Niels Fr. Rasmussen

Men var det svært naar det drejede sig om Udskiftnings-sager, saa var det endnu sværere naar det drejede sig om Bestemmelse af Hoveriet.

Major Rosenkrantz har uden Tvivl kendt Klestrups frisdede Syn paa denne vigtige Sag, og han har derfor sikkert fundet det nødvendigt at være paa Vagt her overfor.

Den 5/6 1795 udsendtes fra Rentekammeret en Plakat, hvori Kongen forkyndte som sin Villie – efter „med sær Tilfredshed“ at have erfaret, at det nu kun var den mindste Del af Jordegodserne, hvor frivillige Foreninger om bestemt Hoveri ikke var sluttet – „at denne vigtige og almennyttige Sag nu skal paa alle Steder i Riget endelig afgøres“. I den hensigt var der, meddelte Plakaten, blevet udnævnt Kommissarier, som paa ethvert Sted, hvor Husbond og Bønder ikke var blevet forenet om Hoveriet, skulde forsøge en Mægling og derefter, hvis dette Forsøg mislykkedes, ved en Kendelse bestemte Hoveriet.

Et af de faa Godser, hvor Hoverisagen endnu ikke var gaaet i Orden, var Giesegaard Gods, — dette var jo egentlig en Skæbnens Ironi, eftersom Godset med den reformvenlige Klestrup som mangeaarig Inspektør ventelig skulle være gaaet i Spidsen med Løsningen af denne Sag, men — ja, der var et men, nemlig Major Rosenkrantz.

At Klestrup følte sig ilde berørt ved, under de foreliggende Omstændigheder, at skulde føre disse Forhandlinger fremgaar tydeligt af følgende Bemærkninger i et Brev af 25/7 1795: „Nu staar den u-behagelige Forretning, Hoveribestemmelsen, for Bønderne vil paastaa Afslag i Høstarbejdet, for det første ved de 3 Hovedgaarde. Det vil være bedst at give rimelig Paastand og saa lade Commissionen bestemme, thi Forening

Søren Klestrup og hans Tid

indgaar Bønderne ej uden Afslag i Høstarbejderne, og det kan man ingenlunde tilstaa dem.“

I Sommeren 1796 kom Hoverikommisionen til Giesegaard for at forhandle, man begyndte paa Spandager, hvor man forholdsvis let naaede frem til en Overenskomst. Resultatet af disse Forhandlinger meddelte Klestrup straks til Major Rosenkrantz, dette maa dog ikke have tilfredsstillet Majoren, thi allerede d. 2/8—96 søger Klestrup at retfærdiggøre sig i et Brev, hvor han bl. a. skriver:

„I Betragtning af Anordningerne, som nu ere til Hoveriet, haver man sønderlig Aarsag til at være fornøjet med Commisariatet vedr. Spandager, thi ved Kendelsen vandtes“ (her nævnes nogle Ekspl. paa hvad der er opnaaet). Brevet fortsætter:

„Der er intet forsømt fra min Side, — Efterretningerne er indgivne i rette Tid, — Forening med Bønderne er søgt! der er ikke begiert for lidet Hoveri, — mere kan man ej gøre.

Slaa af i hvad der er tilstaaet Forpagterne kan man ingenlunde, — dertil er det Commisionen ville at jeg skulle have Fuldmagt, men fik kun Forpagterne Ret til at gøre Regning paa Erstatning for mistet Hoveri, da hvilken U-lykke, — man kunde ej engang skaffe dem det for Penge, og blev Qvitioneret om hvad Tab de ved det Hoveri som Herskabet havde lovet, men ej kunde tilvejebringe, da skulde man kun se Regningen. — Commisionens Betaling er altså det mindste Onde“.

De i dette Brev omtalte „Efterretninger“ indeholder en detailleret Gennemgang af alt Hoveriet og til hvert enkelt Punkt havde Major Rosenkrantz givet sin Resolution, saa det er vist ikke for meget sagt, at dette var en slags Haandfæstning for Klestrup.

Niels Fr. Rasmussen

Lørdagen d. 8 Oktbr. kom Hoverikommissionen igen til Giesegaard for at genoptage Forhandlingerne. Disse blev meget besværlige, – Klestrup var jo bundet af Majorens „Haandfæstning“ og Bønderne stod stejlt paa deres Standpunkt, – Enden blev da ogsaa at Commissionen maatte fastsætte Hoveriet ved en Kendelse.

Noget lettere gik Forhandlingerne ved Forpagtergaardene Juellund og Ottestrup, her naaede man omend med Besvær til Forlig.

Endelig d. 25/10 kan Klestrup meddele Major Rosenkrantz Resultatet af Hoveriforhandlingerne ved de 3 Hovedgaarde: „Hoslagt sendes Genpart af Hoveri Bestemmelsen ved Giesegaard. – Eene og allene fordi jeg paa Herskabets Vegne ikke ville tilstaa Bønderne Udvisning (af Brænde) blev Herskabet tildømt at betale det halve af Commissionens Omkostninger for resten var Udfaldet meget godt.

Ved Ottestrup havde det gaaed reent splittergalt, dersom jeg ej ved en Ven i Forvejen havde faaet en vis Slags Kundskab, thi der er for nærværende Tid ikkun 183/4 Hovninge saadanne som de skulle være efter Reglementet af 1773, altsaa skulle Marker og Enge været deelt i 21½ Lod og Herskabet gjort for 2–3/4 i alt Arbejde, men ved Kunst og andet fik jeg dog Bønderne til at indgaae at gøre for 29 hele og Forpagteren for 1, saaledes 30 fulde Hovninger, – og dog er Chr. Rasmussen (Forpagteren) imod mig u-forskammet, u-agtet han vandt.

Gemytterne de er følelsesløs ved alt, naar de kuns bare kan faa deres Egennyttede mættet, saa røres de slet ikke ved deslige Miskjendelser, men for mig er det meget haardt, – dog Gud ske Lov, jeg ved, at sligt hører til denne Verdens U-fuldkommenhed og det trøster mig.“

Søren Klestrup og hans Tid

Naar man erindrer sig Klestrups ideelle Standpunkt til Hoverisagen, saa føler man tydelig den Skuffelse, maaske ogsaa Græmmelse, der ligger bagved dette Brev.

Disse Aar blev i det hele taget vanskelige for Klestrup og Helbredet var ikke længer godt, han skriver at han ofte plages af Sygdomme som Nyresten, Rosen, Gigt og anden Daarlighed og saa havde han stadig Major Rosenkrantz paa Nakken af sig. Et Brev som følgende giver Udtryk herfor: „Aarsagerne hvorfor jeg, siden salig Herr. Grevens død er kommet tilbage med Regnskabs Aflæggelserne, er allene disse:

1) det uhyre og usædvanlige Skriveri, bl. an. angaaende Hoverisagen, Birkedommer Huushers Proces m.m.m.

2) efter at jeg ogsaa har faaet Juellunds og Spandagers Ledelse er Skriveriet fordoblet, og desuden har jeg længe kun haft en Skriver.

3) er at jeg ofte skranter og da mangler den Lyst og Bekvemhed, som jeg havde i de unge Aar, – imidlertid takker jeg underdanigst for Naadigherrens Paamindelse ,da jeg meget vel indser, at det er til mit eget Gavn, at regnskabs-sagerne kommer til Endelighed.

Har i nogen Tid været, og er endnu plaget af Lænde- og Hofte-Værk, saa jeg har megen Smerte, baade ved at gaa og at sidde.

Med Guds Hjælp, skal de omskrevne Antegnelser dog snart blive besvaret, og de 2 Aars regnskaber for alle 4 Godser indleveres inden kort Tid, da Regnskaberne er næsten færdige.

I Terminen kan jeg sandelig ingen Penge undvære, da de 2 Forpagtere, ikke betaler præcis, men sidst i Jan. haaber jeg at kunne undvære 500 Rd.“

Eller følgende Brev fra d. 15/9 1798: „Jeg takker Deres Højvelbaarenhed underdanigst for den Naade og Ædelmo-

Niels Fr. Rasmussen

dighed som Deres Højvelbaarenhed haver udvist imod mig, og jeg forsikrer, at saa længe jeg er i Tjenesten, skal jeg vise al den Omsorg for Herr. Grevens Bedste, som det er mig muligt efter min bedste Skønsomhed.

Jeg anbefaler mine og mig i Deres, min Naadige Herres Yndest!“

Efter disse Ydmygelser fra Major Rosenkrantz Side skulle det ikke føles lettere naar den unge Greve, Knud Bille Schack tog fat hvor Majoren slap.

De første Breve fra den unge Greve var vel i Formen venlige, men i Realiteten var de stærke Anklager mod Klestrup for at han ikke længere magtede at varetage sin Stilling paa tilfredsstillende Maade. Greven skriver bl. an.:

„Adskillige Ting hvorover jeg tillader mig at meddele Dem mine Tanker (men som ved mundtlig Samtale blev for vidtløftig) vil jeg hermed skriftlig opsætte, og ønskede jeg, at De ved Lejlighed derom vil give mig Deres Betænkning, kuns maa jeg bede Dem ikke at vente min Ytrelse om adskillige Forandringer, som jeg maaske maatte anse nødvendige i Henseende til Deres Administration over mine Godser for at være Misfornøjelse med Deres Fremgangsmaade som Godsinspektør, da jeg modsat forsikrer Dem, at jeg fuldkommen erkender Deres uinteresserede (skal vel forstaas som uegenlyttige) Handlemaade i alle Henseende, men da jeg tror, at De ved Kontor Forretninger ere for bunden og Deres Salarium maaske ikke tilstrækkelig nok til at De kan holde Folk nok til at bestride de Forretninger, hvortil den nødvendige udfordrende og strengeste Opsigt paa Steder, hvor De umulig kan være selv overalt til stede og som dog for mig var af megen Vigtighed, saa tilbyder jeg til Deres hidentil havde Salarium at tillægge saa meget som er nødvendig for at De

Søren Klestrup og hans Tid

kan holde en Fuldmægtig, hvorimod De maatte blive mig ansvarlig for alle de Fejl der indløb i de Ting, der efter den dertil skriftlig Accordt imellem os, blev anset som Deres Forretninger.

Denne ville da formentlig blive med Hensyn til Opsigt:

1) med alle forehavender Udskiftningen, Udflytningen, Indgravninger og hvad iøvrigt henhører til Bondens og Landbrugets Befordring, hvilket alt jeg finder hidtil for meget at have været overladt til Bøndernes eget Godtbefindende.

2) Ved alle mulige Reparationer, hvorved jeg finder hidtil af Haandværksfolkene at have været forurettet i en temmelig høj Grad, ved at disse skulle have ladet sig betale for dyrt, og deels haver Arbejdet været meget slet gjort, og deels har det været anført mere og flere Materialier end som været forbrugt.

3) jeg finder et Slags Inventarie Regnskab for alle Hovedgaarde, undtagen for Giesegaard Hovedbygning, at være fornødent.

Iøvrigt tror jeg, at hver Ting hastigere blev sat i Værk, end hidtil sket er, dersom De efter Forslag antog en Fuldmægtig.

Nøjagtig at forklare mig over disse anførte Poster, er ikke nødvendigt, da vi senere nærmere mundtlig kan tale herom.“

Den 31/1 1800 skriver Greven: „- Iøvrigt er det mig ubehageligt, at maatte selv anmerke Urigtigheder, som sker af Haandværksfolkene etc. hvilket egentlig var Deres Sag, min gode Inspektør, at gøre mig opmærksom paa.“ Greven opregner derefter nogle Eksempler og fortsætter: „Dersom jeg nu i de sidst anførte Poster ikke tager Fejl, saa er de vel ikke af megen Betydning, men de vidner dog om at min Interesse ikke kommer meget i Betragtning.“

Niels Fr. Rasmussen

Og d. 4/4 samme Aar skriver Greven: „Jeg befrygter at Jens Christensen i Ørslev ikke bliver den eneste paa Godset som gaar fra Gaarden. – Men da jeg supponerer, at siden De selv ikke, som før, kan komme omkring paa Godset, at De da holder Folk som De kan forlade Dem paa, saa vil jeg dog meget rekommandere Dem at paase, at slige Bønder ikke sidder saa længe ved Gaardene til de geraader i saa ynkelig en Fattigdom, at de kuns ødelægger deres Gaard, som siden bliver mig til saa betydelig en Bekostning, at faa besadt igen, men at De i Tide, anmelder slig en Mand, at der paa en eller anden Maade kan gøres Anstalter til, endten at faa ham fra Gaarden, eller om han for fortjener det, at kunne blive hjulpet i Tide.“

Adskillige lignende Bebrejdelser fra Greven foreligger, men lad disse Eksempler være nok.

Jo, Klestrup fik i rigt Maal Alderens Byrde at føle. – Han var nu ikke længer den unge handlekraftige Arbejds- og Forhandlingsleder, der modigt tog sit Standpunkt, uden at skele til hverken høj eller lav.

Da Stoffet til denne Artikkel Hovedsagelig stammer fra Giesegaard Godsarkiv er det naturligt, at vi ikke hidtil har hørt meget om Privatmanden og Familiefaderen Søren Klestrup.

Derfor tilsidst nogle Ord om dette. Klestrup havde samlet sig et stort Bibliotek, og da dette efter hans Hustrus Død i Aaret 1823 blev registreret sammen med Boets andre Ejendele, saa ved vi, hvad Bøger det var Biblioteket indeholdt.

Der var først og fremmest Bøger af Betydning for Klestrups praktiske og offentlige Gerning, saasom Lovsamlinger, Landbrugsfaglig Litteratur samt Bøger om Historie og Politik m. m. Det bør ogsaa nævnes, at der var megen Litteratur om

Søren Klestrup og hans Tid

Religion og Kristendom, Prædikensamlinger m. m. – alt i alt Vidnesbyrd om, at Klestrup ogsaa var stærkt optaget af aandelige Spørgsmaal. Der er næppe mange af disse Bøger, der eksisterer mere, men hans Bibel findes bevaret endnu, og i denne har han indskrevet Børnenes Navne med Data. Der var i Ægteskabet 5 Børn.

Kirsten Klestrup

Kirsten født 1780, – Elisabeth f. 1781, – Johan f. 1783, – Barbara Cathrine f. 1785, – Ane Ernestine f. 1786.

I Fortsættelse heraf læses: „Tirsdag d. 27/6 1797 havde min Datter Kirsten Bryllup paa Giesegaard med Herr. Jens Hvistendahl, Sognepræst til Vollerslev-Gørslev Menigheder. – Gud give dem Lykke og Velsignelse!

Senere har et Medlem af Slægten tilføjet: „Hun blev gift mod sin Villie og forlod paa Bryllupsaftenen sin Mand.

Det sidste er dog af flere Grunde usandsynligt, men det er en Kendsgerning, at de blev separerede ved kgl. Bevilling af 8/6 1798.

Kirstens Mening om dette kender vi ikke, men baade hendes Fader og Herr. Hvistendahl har begge i Breve til Major Rosenkrantz udtalt sig om denne Sag. D. 3/7—98 skriver Klestrup til Majoren: „At min Datter og Herr. Hvistendahl er separerede, det haver Naadigherren vel spurgt? – han er et underligt Menneske, og hun er ung.“

Den 16/10—98 skriver Hvistendahl et langt Brev til Major Ro, hvori der forekommer følgende: „De ønsker, ædle Major, at høre mig at leve vel og være frisk. Det sidste er jeg, Gud være lovet, og jeg lever saavel, som jeg kan efter nærværende Omstændigheder. Det at være imod sine Ønsker og alle sine Bestræbelser for at kunde forebygge det, bleven separeret fra sin elskede Kone, kan ej være behageligt for en retsindig tænkende Mand. Min eneste Trøst er allene at vide, at alle, som virkeligen kiende denne sørgelige Sag, enstemmig erklære mig herudi ganske uskyldig, og beklage min Forfatning, uden mindste Aarsag at maa saa ubilligen lide og saa tillige se mig nedsænket udi en saa betydelig Gæld, som den jeg nu staar i til Inspecteuren for alt hans udlagde.“

Pastor Hvistendahl havde været Hovmester for den unge Greve og synes stadig at staa i et venskabeligt Forhold baade til denne og Major Rosenkrantz. Han var ved Ægteskabets Indgaaelse ca. 40 og Kirsten kun 17, saa det synes noget dunkelt, hvad dér kan have bevæget Klestrup til at give sin Velsignelse til denne Forbindelse.

Kirsten blev iøvrigt 1808 gift med Jørgen Jørgensen, Captain i de lollandske Jægeres Regiment. De overtog Prøvegaarden ved Fru Klestrups Død 1823.

Søren Klestrup og hans Tid

I Foraaret 1801 døde Klestrup. Den 24. April kunde man i Berlinske Tidende læse følgende:

„Ved en hastig Død, foraarsaget af et apoplektisk Tilfælde, blev jeg d. 9/4 berøvet min elskede uforglemmelige Mand Søren Klestrup Inspecteur ved Giesegaard, i sit Alders 63 de Aar, hvilket jeg med inderlig og nedbøjende Veemodighed herved bekiendtgør for Slægtninge og Venner, fuldt forvisset om Deres ømme Deltagelse i mit smertelige Tab af saa kier en Mand og saa god en Fader.

Claudine Maria salig Klestrup
født Neergaard.“

Et bevæget og virksomt Liv var endt, – jeg vil ikke forsøge paa at vurdere Søren Klestrups Livsgerning, men jeg vil gerne paapege, at det har været mig magtpaaliggende at medtage saa meget Kildemateriale som forsvarligt selv med Risiko for at Artiklen derved blev noget tung at læse.

Saa kan den tænksomme Læser selv drage sine Slutninger.

Niels Fr. Rasmussen
Ryeshus

Niels Fr. Rasmussen

Af Kilder skal nævnes:

Klestrups og Wedel-Jarlsbergs Skrifter, hvis Titler, noget forkortet, er nævnt i Artiklen.

Gieseгаards Gods-Arkiv paa Landsarkivet i Kbh., især Pakkerne om Hoveriet og Udskiftningen af Bøndergodset, samt forskellige Pakker med Breve.

Undersøgelsen vedrørende Klestrups Herkomst er foretaget paa Landsarkivet i Viborg af min gode Ven, Arkivar ved Slægtsgaardsarkivet i Kbh. Herr. P. K. Hofmansen, hvem jeg hjerteligt takker herfor, saavel som for megen anden Hjælp og Venlighed.

Løvrigt takker jeg alle, som paa Forskellig Maade har hjulpet mig, ingen nævnt, ingen glemt.

*Søren Klestrup og hans Tid**Fra Klestrups Bibel*

1780 d. Februari, som var Fastelavns Tirsdag, blev mit første Barn fød om Eftermiddagen kl. 2½ slet, paa Giesegaard i Ringsted Amt og Herred, dette Barn var en Datter, som den 11. Febr. blev Hjemmedøbt og kaldet Kiersten efter min Sal. Moder. Mandagen d. 6. Marti blev Barnet Christnet i Nordrup Kirke. Fadderne var Frue Grevinde Schack. Baronesse Haxthausen, Herr Grev Schack, Gamle Page Staffeldt og Cadet Staffeldt.

Fredagen den 29. Juni 1781, som var Petr. Paul dag, blev mit andet Barn fød paa bemeldte Giesegaard; dette var ogsaa en Datter, som Mandagen d. 2den July blev hjemmedøbt og kaldet Elisabeth efter min Koenes Salig Moder – og siden Christnet udi Nordrup Kirke. Fadderne vare min Svogers Koene Mad. Neergaard paa Gisselfeldt og Jomfru: Holm, min Svoger Neergaard fra Heesede, Forv. Jæger S. Uttermøhlen og Trap, begge i min Tieneste.

Freddagen den 5. July 1782 om Morgenen Kl. 5 blev min 3die Datter fød paa Giesegaard og den 6. hjemmedøbt og kaldet Barbara Cathrina efter min Koenes endnu levende gl. Far-Moder. Dette Barn døde 11. July 1782.

Onsdagen den 8. Oktobr. 1783 blev mit 4de Barn fød paa Giesegaard, om Middagen Kl. 12¼ slet. Han blev hjemmedøbt d. 9. og kaldet Johann Neergaard efter hans Morfader.

Fredagen den 28. Oktbr. 1785 blev mit 5te Barn fød paa Giesegaard Kl. 6 Eftermiddag. Hun er døbt efter hendes Mor-Faders endnu levende gl. Moder Barbara Cathrina.

Torsdagen den 9de Novembr. 1786 om Aftenen Kl. 9 blev mit 6te Barn fød paa Giesegaard, om Aftenen Kl. 9 Slet, og d. 12de Hjemmedøbt og kaldet Anne Ernestine, efter Comtesse Schack.

Tirsdagen den 27de Juni 1797 havde min Datter Kirsten Bryllup her paa Giesegaard med Herr Jens Hvistendahl Sogne-Præst til Vollerslev og Giørslev Menigheder. Gud give Dem Lykke og Velsignelse. – [(tilføjet senere) Hun blev gift mod sin Vilje og forlod paa Bryllupsaftenen sin Mand (Hvistendahl) blev skilt fra ham og senere gift med Kaptain Jørgensen af de lollandske Jægere. Hun var Moder til min Farmoder: Claudine Marie Jørgensen, som blev gift med Sognepræst (senere Provst) Frederik Andreas Hansen først i

Niels Fr. Rasmussen

1780 18 Februar, som var Fabians tøndag, blev
 mit første barn født, om Gimmundsgen ¹² L^{de}
 Per, paa Giesegaard i Ringsted Amt og kaldet
 det barn som nu døtt, som den 11 febr blev
 Gimmundsb^{de} og kaldet Hiersten efter
 min D^{de} moder. mandagen 16 febr blev
 barnet Egidius. Nordrup kirke. Gaddum som
 siges grovnde. Sraax. Odsonsgaard Hustru, som
 er over Tilsen, Lægen Bøge Skjeldt, og Læge Skjeldt
 Fredagen den 19 Junij 1781, som var Petrus
 dag, blev mit andet barn født paa Giesegaard,
 det som og nu døtt, som mandagen den 2^{de}
 Julij blev Gimmundsb^{de} og kaldet Elisabeth efter
 min Lønns D^{de} mors og Peter Egidius ind,
 Nordrup kirke. Gaddum som. min D^{de} mors
 Gimmundsb^{de}. Neergaard paa Giesegaard og som paa
 Holm, min D^{de} mors Neergaard fra Steefede
 Skjerm. Tager S^{de} Uttermøllen og Trup
 ligger i min Lønns.

Tirsdagen den 5 Julij 1782 om
 morgenen kl 5. blev min 3de d^{de} barn født paa
 Giesegaard og den 6 Gimmundsb^{de} og
 kaldet Barbara paterina efter min Lønns
 min Lønns og Læge moder. det barn d^{de}
 11 Julij 1782.

Onsdagen den 8 Octobr. 1783 blev
 mit 4de barn født paa Giesegaard, om mandagen
 kl 12/2. som blev Gimmundsb^{de} kl 9 og kaldet
 Johann Neergaard efter hans morfar.

fredagen den 28 octobr. 1785. blev mit 5de barn
 født paa Giesegaard kl 6 Eftmiddag. som
 kaldet efter min mors mors d^{de} barn min
 og min Barbara paterina.

Søren Klestrup og hans Tid

Fødselsdagen den 9de November 1786
 som altsammen 29 9 børn med 6te Jæger, 2^{de}
 paa Giesegaard, som altsammen 29 9 Børn, og
 den 12de Junii dødt og kaldet ANNE
 Ernestine, eller Fontes Je Sæcker

Fødselsdagen den 27de Junii 1797 som den min søster
 Kirsten Conigelin fra paa Giesegaard som den
 Jens Hviestedall Dagna Trost de Wollenley
 og Giesles mormors søster. gud giennem Jæger
 og Hønsfigurer. Høns blev gift med den
 Nisse og søster paa Bøghøjrafteren som Mand (Høn-
 den) Hver skilt fra hams og senere gift med Kasper
 Jørgensen af de Hollandske Jægere. Hun
 var moder til min Farmoder: Claudine Marie Jør-
 gensen, som blev gift med Jørgensen (sinen
 Bror) Fredrik Andreas Hansen først
 1ste Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 2de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 3de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 4de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 5de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 6de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 7de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 8de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 9de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 10de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 11de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 12de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 13de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 14de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 15de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 16de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 17de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 18de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 19de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 20de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 21de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 22de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 23de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 24de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 25de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 26de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 27de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 28de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 29de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 30de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 31de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 32de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 33de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 34de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 35de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 36de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 37de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 38de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 39de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 40de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 41de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 42de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 43de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 44de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 45de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 46de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 47de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 48de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 49de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 50de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 51de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 52de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 53de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 54de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 55de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 56de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 57de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 58de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 59de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 60de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 61de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 62de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 63de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 64de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 65de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 66de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 67de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 68de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 69de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 70de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 71de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 72de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 73de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 74de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 75de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 76de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 77de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 78de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 79de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 80de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 81de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 82de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 83de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 84de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 85de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 86de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 87de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 88de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 89de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 90de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 91de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 92de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 93de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 94de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 95de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 96de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 97de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 98de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 99de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams
 100de Hustru, senere: Fruen ved Sønderby hams

Dr. Fil. H. Klestrup ^{skind} 17-9-1918

Prof. anat. Kjøbenhavn. Denne Bog
 har tilhørt min Far-Moders Morfader:
 Klestrup til Giesegaard. Hans Hustru
 var Claudine Marie Klestrup, først
 Neergaard, som døde paa Frøegaarden
 (nu Kgl. B.) d. 12 Maj 1823. 76 aar gammel.

Niels Fr. Rasmussen

Øst Hornum, senere i Fraude ved Odense, hans ældste Søn Hans Jørgen Christian Hansen, gift med Ida Amalie Davidsen var Fader til Fr. c. c. Hansen, Conrad Sofus Richard Hansen og Marie Claudine Hansen.

Dr. Fr. C. C. Hansen 17-9-1928

M Prof. anat. Kjøbenhavn

Denne Bog har tilhørt min Far-Moders Mor-fader: Klestrup til Giesegaard. Hans Hustru var Claudine Marie Klestrup, født Neergaard, som døde paa Prøvegaarden (Kjøge) d. 12 Maj 1823. 76 aar gml.]
